

Begleiter: ममाप्येवं मरुत्तः समुपैति पदानुगम् MĀK. P. 63, 22. राधेयस्य पदानुगाः MBh. 4, 1945. पाण्डवान्सपदानुगान् 2, 45. पाण्डुमुतान् — सवलान्सपदानुगान् 6, 2576. R. GORR. 1, 33, 12. 5, 77, 18. — 2) adj. *entsprechend, angenehm für:* तस्मिन्पुरते शब्दे दिव्ये श्रोत्रपदानुगे R. GORR. 2, 100, 25.

पदानुराग (पद + घनु०) m. Diener; Armes WILS.

पदानुशासन (पद + घनु०) n. die Lehre von den Wörtern, Grammatik: पाणिनि० MED. Auh. 5.

पदानुषङ्ग (पद + घनु०) m. Pada-Anhängsel ČAṆK. Ča. 18, 19, 10. 17, 14, 3. KAUSH. ĀR. 2, 16. — Vgl. पदनुषङ्ग.

पदानुस्वार (पद + घनु०) adj. Bez. bestimmter Sāman (?): स्वाराणि कृयिकारस्वारपदानुस्वाराणि LĀTJ. 6, 9, 6. Schol.: स्वरो येषां निधनं तानि स्वाराणि । तानि द्विविधानि कृयिकारस्वाराणि पदानुस्वाराणि च । यथा वामदेव्यं कृयिकारस्वारम् शौशनं पदानुस्वारम्.

1. पदान्त (पद + घत्त) m. 1) der Schluss eines Versgliedes LĀTJ. 6, 11, 6. 10, 29. 7, 1, 13. 7, 27. — 2) das Ende eines Wortes, Auslaut VS. PRĀT. 1, 94. 3, 2. 4, 104. 124. P. 6, 1, 76. 8, 4, 35. 37. 42.

2. पदान्त (wie eben) adj. das Wort पद am Ende habend, auf das Wort पद ausgehend P. 7, 3, 9.

पदात्तर (पद + घत्तर) n. ein Zwischenraum von einem Schritte: ०रे स्थित्वा nach einem Schritte wieder stehen bleibend ČAṆK. 12, 6. 12. 41, 8. ०रे स्थलितं निवृत्त्य 45, 2. घपदात्तर keinen Schritt entfernt, dicht anstossend HALĀJ. 4, 8. ĀK. 3, 2, 17, v. l. für घपदात्तर. घपदात्तरम् adv. ohne Zwischenraum, dicht: घपदात्तरं च परितः तितितितामपतन्नुतधमित्केतवः GOLD. u. घपदात्तर. unmittelbar darauf, ohne Pause: ०रं वाक्यमपदात्तरमब्रवीत् MBh. 2, 1766. 3, 1414. 7, 710. — Vgl. पादात्तर.

पदान्तप्रुद्धाप्रुद्धीय (von 1. प० + प्रुद्ध - अमुद्ध) n. N. eines Sāman Ind. St. 3, 222, a.

पदान्तोय (von 1. पदान्त) adj. im Auslaut stehend, auslautend RV. PRĀT. 6, 7. VS. PRĀT. 1, 85. 3, 88. Schol. zu 4, 116.

पदान्त्य adj. dass. AV. PRĀT. 1, 3.

पदायता (2. पद् oder पद + घ्रा०) f. Schuh H. c. 134, wo पदायते mit dem vorhergehenden Worte zu verbinden ist. — Vgl. पन्नङ्गा.

पदार m. 1) = पादधूलि Staub der Füße. — 2) = पादालिन्द Boot H. an. 3, 573. fg. MED. r. 181.

पदार्थ (पद + घर्थ) m. 1) die einem Worte entsprechende Sache, Ding, Gegenstand TRIK. 3, 2, 21. ज्ञात्याकृतिव्यक्तयस्तु पदार्थः NĀJJA-S. 2, 134. KAP. 1, 24. VARĀH. BRH. S. 2. BHĀTĪTPALA zu 15, 1. RĀGA-TAR. 3, 218. BHĀG. P. 3, 11, 2. 5, 20, 35. MĀK. P. 44, 8. PRAB. 27, 7. KULĀRNAVAT. in Verz. d. Oxf. H. 91, b, 18. KULL. zu M. 5, 42. 6, 14. Schol. zu KĀTJ. Ča. 83, 14. 15. 87, 21. 24. 88, 3—5. 10—13. 18. 20. 89, 7. fgg. 90, 1. 2. 17—24. 131, 3. 91, 2. 7. 214, 20. 21. 354, 11. Schol. zu KAP. 1, 77. Schol. zu BHARTJ. 3, 65. — 2) Kategorie TARKAS. 1, 59. न वयं षट्पदार्थवादिनो वैशेषिकादिवत् KAP. 1, 25. COLEBR. Misc. I, 264. 272. MÜLLER in Z. d. d. m. G. VI, 4. 10. 32. fg. सप्त BHĀSHIP. 1. षष्टि TATTVAS. 45. Die Naijājika nehmen 16 पदार्थ an MADHUS. in Ind. St. 1, 18; vgl. NĀJJA-S. 1, 1. MÜLLER in Z. d. d. m. G. VI, 4 findet den von WEBER gebrauchten Ausdruck Kategorie hier unpassend und setzt statt dessen Ding, das aber auch nicht

genügt. Die Scholien zu KAP. 1, 25 stellen die 16 पदार्थ der Naijājika den 6 पदार्थ der Vaiçeshika an die Seite und BAHLANTYNE setzt beide Male dafür categories. COLEBROOK (Misc. Ess. I, 264. fg. 272) giebt पदार्थ der Vaiçeshika durch predicaments, objects of proof, categories, पदार्थ der Naijājika durch heads und topics wieder. Wir könnten dafür etwa Gegenstand der Betrachtung, Vorwurf sagen; diese Bed. hat das Wort auch in der folgenden Stelle: एवं वैज्ञवं नारदादिभिः कृतं पञ्चरात्रम् । तत्र वामदेवसंकर्षप्रथुमानिरुद्धाश्चत्वारः पदार्था निवृत्तिताः । MADHUS. in Ind. St. 1, 23. — 3) Wortbedeutung: अन्यतमो मुकुन्दात्को नाम लोके भगवत्पदार्थः BRĀG. P. 1, 18, 21. पदार्थानवज्ञानाद्वाक्यार्थो नावगम्यते PRAB. 114. 14. Schol. zu VS. PRĀT. 4, 179. ČAṆK. zu BRH. ĀR. UP. S. 55. MADHUS. in Ind. St. 1, 20, 6. KULL. zu M. 7, 241. Davon nom. abstr. ०त्व n. MADHUS. 136.

पदार्थकौमुदी (प० + कौ०) f. Titel eines Commentars zum Amarakosha COLEBR. Misc. Ess. II, 56.

पदार्थदीपिका (प० + दी०) Titel einer Einleitung zum Studium der Logik von Koṇḍabhaṭṭa COLEBR. Misc. Ess. I, 263.

पदार्थधर्मसंग्रह (प० - घ० + सं०) m. Titel eines Werkes Verz. d. Oxf. H. 209, a, 5.

पदार्थबोध (प० + बोध) m. Titel eines Werkes über die Njāja-Philosophie Verz. d. B. H. No. 690.

पदार्थमालादीपिका (प० - मा० + दी०) f. desgl. ebend. No. 692.

पदार्थविवेक (प० + वि०) m. Titel eines Werkes über die Kategorien der Vaiçeshika Journ. of the Am. Or. S. 6, 534.

पदालिक MED. r. 272 bei der Erklärung von धुन्धुमार; H. an. 4, 261 liest st. dessen पदालिक.

पदावली (पद + घ्राव०) f. 1) eine Reihe von Versgliedern oder Worten: मधुरकौमलकात्पदावलीं शृणु तदा जयदेवसरस्वतीम् Git. 1, 3. — 2) Titel einer Grammatik COLEBR. Misc. Ess. II, 48.

पदावृत्ति (पद + घ्रा०) f. Wiederholung eines Wortes VS. PRĀT. 4, 19. पदास (2. पद् oder पद + 3. घ्रास), वसिष्ठस्य ०सम् N. eines Sāman Ind. St. 3, 233, b.

पदासन (2. पद् oder पद + घ्रा०) n. Fussbank H. 718.

पैदि m. nach NĀ. 5, 18 so v. a. गत्तु (wohl laufendes Thier überh.), nach DURGA Vogel; viell. ein best Thier: मुनीज्ञेयैव पदिमुत्सिनाति RV. 1, 123, 2.

पदिक 1) adj. subst. proparox. (wird von 2. पद् abgeleitet), f. ई zu Fusse gehend, Fussgänger, Fussknecht gaṇa पर्पादि zu P. 4, 4, 10. VĀRTT. zu P. 6, 3, 53. ĀK. 2, 8, 33. H. 498. — 2) adj. einen Pada (s. पद 4.) lang Schol. zu KĀTJ. Ča. 361, 17. — 3) adj. nur ein Fach (s. पद 7.) einnehmend VARĀH. BRH. S. 32, 49. 55. fgg. — 4) n. Fussspitze ČABDAI. bei WILS. — Vgl. श्रोत्रपदिक, पौर्वपदिक; den Formen त्रिपदिका und द्विपदिका würde ein masc. neutr. त्रिपदक, द्विपदक entsprechen.

पदिबद्ध (पदि, loc. von 2. पद्, + बद्ध) adj. am Fuss gefesselt TS. 6, 1, 2, 5.

पदेक (!) m. Habicht VJUTP. 118.

पदापकृत (पद + उप०) P. 6, 3, 52 und VĀRTT. 1.

पद्म (2. पद् + 1. ग) adj. subst. zu Fusse gehend, Fussgänger, Fuss-